

**Спілка економістів України  
Національний університет водного  
господарства та природокористування  
Інститут Європейської інтеграції**

**ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ  
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА ПРИРОДНО-  
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ:  
ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ТА ІНВЕСТИЦІЇ**

*Збірник наукових праць*

*Випуск XIX  
№ 2*

**Київ, СЕУ / Рівне, НУВГП  
2013**

УДК 332.1:336:330.322  
ББК 65.9.49:65.9.26  
П78

*Рекомендовано до друку вченою радою Національного  
університету водного господарства та природокористування.  
(Протокол 5 від 31 травня 2013 року)*

Видання засновано у 1995 році. Затверджено постановою президії ВАК України від 11 жовтня 2000 року № 1-03/8, внесено до переліку №6 фахових видань. Пролонговано постановою президії ВАК України від 18 січня 2007 року №1 – 05/1 (перелік №19) наукових фахових видань України, також 1 липня 2010 року №1-05/5 (перелік, п. 138)

**Редакційна колегія:**

Павлов В.І., д.е.н., проф., (головний редактор); Лазаришина І.Д., д.е.н., проф., (заступник гол. ред.); Меліхова Т.А., к.геогр.н., доцент, (відповід. секретар); Гринчуцький В.І., д.е.н., проф.; Галиця І.О., д.с.н., проф.; Гуменюк В.Я., д.с.н., проф.; Євдокименко В.К., д.е.н., проф.; Кравців В.С., д.е.н., проф.; Лєвицька С.О., д.е.н., проф.; Павліха Н.В., д.е.н., проф.; Римар М.В., д.е.н., проф.; Стельмащук А.М., д.е.н., проф.; Хвесик М.А., д.е.н., проф.; Шурик М.В., д.е.н., проф.

**Рецензенти:**

**Губанова О.Р.** – доктор економічних наук, професор;  
**Ступень М.Г.** – доктор економічних наук, професор;  
**Ячменева В.М.** – доктор економічних наук, професор.

Збірник наукових праць висвітлює результати досліджень проблем фінансової політики та інвестиційного сприяння процесам сталого просторового розвитку регіону. Розглядаються теоретичні, методологічні і практичні аспекти трансформації економіки та соціальної інфраструктури, екологізації та раціонального природокористування.

Загальнодержавне видання. Свідectво державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України № 10457 серія КВ від 27.09.2005 р.

**УДК 332.1:336:330.322**  
**ББК 65.9.49:65.9.26**

© Спілка економістів України, 2013  
© Національний університет водного господарства та природокористування, 2013  
© Інститут Європейської інтеграції, 2013

**ЗМІСТ**

<b>Розділ 1. Інтеграція та інноваційна трансформація.....</b>	<b>6</b>
Koniakhina T. V. <b><i>Economic problems of environmental management in Ukraine.....</i></b>	<b>6</b>
Булишева Д. В., Криницька О. О. <b><i>Економіко-екологічні основи ефективного розвитку приміських територій на засадах ринкового підходу.....</i></b>	<b>12</b>
Загвойська Л. Д., Шпек М. В. <b><i>Превентивні бізнес-стратегії: досвід для України....</i></b>	<b>21</b>
Оскольський В.В., Панасюк О.І. <b><i>Особливості організації торгівлі цінними паперами на фондовому ринку.....</i></b>	<b>30</b>
Сіпайло А. Г. <b><i>Екологічні інновації як засіб забезпечення економічної безпеки підприємства.....</i></b>	<b>41</b>
<b>Розділ 2. Менеджмент, маркетинг та логістика.....</b>	<b>50</b>
Акімова Л. М. <b><i>Аналіз діяльності ломбардних установ в Україні....</i></b>	<b>50</b>
Белоусова К. О. <b><i>Ресурсний потенціал розвитку підприємства: зміст та основні ознаки.....</i></b>	<b>58</b>
Лугова М. С. <b><i>Напрями вдосконалення державної інвестиційної політики в контексті сталого розвитку.....</i></b>	<b>66</b>
Нетепчук В. В. <b><i>Процесний підхід в управлінні підприємством.....</i></b>	<b>74</b>
Павлов К. В. <b><i>Тенденції розвитку інвестиційно-житлових відносин.....</i></b>	<b>85</b>
Палига Є. М. <b><i>Економічна ефективність інвестиційної діяльності корпорацій видавничо-поліграфічної галузі .....</i></b>	<b>93</b>
Сазонець О. М. <b><i>Організація електронної торгівлі на сучасному етапі розвитку.....</i></b>	<b>100</b>

Чуприна А. І., Остапчук А. В. <b>Оцінка економічної безпеки та можливості її застосування для депресивного регіону.....</b>	110
Чорна Н. П. <b>Передумови та фактори інноваційного розвитку сфери виробництва продуктів харчування.....</b>	119
Юшкевич О. О. <b>Формування системи економіко-екологічних індикаторів розвитку сільськогосподарських підприємств.....</b>	126
<b>Розділ 3. Соціальна інфраструктура та екологізація...</b>	134
Веклич О. О. <b>Чинні інструменти стимулювання екологічної модернізації національного господарства.....</b>	134
Воронкова А. Е., Хомош Ю. С., Кокура К. В. <b>Чинники впливу на формування екологічної культури підприємства.....</b>	144
Галушкіна Т. П., Дем'яненко С. Г. <b>Механізми інституційного забезпечення формування вуглецевого ринку в контексті екологізації економіки України.....</b>	150
Ковшун Н. Е., Лесь А. В. <b>Особливості формування екологічних проектів.....</b>	160
Костюкевич Р. М., Кузнецова Т. О. <b>Якість сільськогосподарської продукції: теоретико-практичні аспекти.....</b>	167
Коцан Л.М., Пивоварчук Л.В. <b>Динаміка зростання грошових доходів населення регіону.....</b>	172
Олейник В. В. <b>Управління екосистемами регіону.....</b>	179
Павлов В. І., Мазурик С. М., Хомюк Н. Л. <b>Екологічна оцінка земель сільськогосподарського призначення регіону.....</b>	187
Павлов В. І., Пивоварчук Л. В. <b>Особливості забезпечення соціальної відповідальності держави, бізнесу та громадських організацій.....</b>	194

Першко А. О., Акімова А. О. <b>Зарубіжний досвід недержавних пенсійних фондів в аспекті формування і використання фінансових ресурсів .....</b>	203
Тимошенко Д.В., Устенко А.О. <b>Шляхи гармонізації людських стосунків у контексті тімблдіingu.....</b>	210
<b>Розділ 4. Природокористування та ресурсозбереження</b>	218
Біньковська О. В., Тютюнник Г. О. <b>Еколого-економічні аспекти оцінки впливу техногенного забруднення ґрунтів в Україні.....</b>	218
Клименко О. М., Мамай О. М. <b>Екологічна безпека регіону: підходи до формування методики оцінювання на рівні області.....</b>	226
Мандигра М. С., Куцан О. Т., Шевцова Г. М., Романко М. Е., Оробченко О. Л., Герілович І. О. <b>Вивчення впливу генно-модифікованої сої лінії MON 89788 на організм лабораторних тварин.....</b>	233
Павлов В. І., Гримак О. А., Яковюк В. А. <b>Економіко-екологічна оцінка процесів водокористування в регіоні.....</b>	241
Павлова І. І., Федина К. М. <b>Моніторинг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в регіоні.....</b>	251
Повная О.С. <b>Інноваційні методи державного управління сферою утилізації твердих побутових відходів у промислового регіоні.....</b>	261
Сорока М. П., Мельничук В. Г., Мандигра М. С., Лисиця А. В. <b>Перспективи використання цеоліт-сметитових туфів Волино-Поділля в екологічно чистому виробництві.....</b>	268

стану печінки мишей обох дослідних груп. У той же час патологоанатомічні зміни, динаміка підвищення активності АлАТ і вмісту креатинину та сечовини в плазмі крові піддослідних тварин вказують на те, що тривале згодовування сої лінії MON 89788 призводить до виникнення більш серйозних змін в організмі тварин, ніж сої, що не містить ГМ.

**Висновок.** Тривале (впродовж 3-х місяців) згодовування білим мишам сої лінії MON 89788 призводить до виникнення патологоанатомічних змін (печінка світлого кольору, дряблості консистенції; здуття та запалення слизової оболонки кишечника) і порушення функціонального стану печінки (статистично значиме підвищення активності аланін аміотрансферази, підвищення концентрації  $\gamma$ -глобулінів, на 21 добу досліду помірне зростання  $\beta$ -глобулінів, підвищення вмісту загального білка на 90 добу) піддослідних тварин.

Вважаємо за доцільне продовжити дослідження трансгенної сої II покоління MON89788 із залученням інших видів лабораторних тварин і птиці для більш глибокого аналізу її дії на організм тварин і людини.

#### Бібліографія

1. Алексеев, Я.И. **35S промотор вируса мозаики норичника (P-FMV) – новая мишень для анализа на содержание генетически модифицированных организмов [Текст]** / Я.И. Алексеев, Т.В. Хотяинцева, С.В. Боровская, О.С. Колобова, Д.А. Варламов, П.Н. Харченко // Известия ТСХ. – 2011. – выпуск 6. – С. 156-161.
2. **База даних світового виробництва ГМО Agbios** [Електронний ресурс] // <http://www.agbios.com/dbase.php>
3. **Opinion of the Scientific Panel on Genetically Modified Organisms on application (reference EFSA-GMO-NL-2006-36) for the placing on the market of the glyphosate-tolerant genetically modified soy-bean MON89788, for food and feed uses, import and processing under Regulation (EC) No 1829/2003 from Monsanto** // EFSA J. – 2008. – Vol. 758 – P. 1-23.
4. **Реестр продукции, прошедшей государственную регистрацию в Российской Федерации** (выданные Федеральной службой, включая Управление)
5. Меншиков В.В. **Лабораторные методы исследования в клинике** [Текст] / Под ред. Меншикова В.В. – М. – 1987. – 365 с.

**Рецензент:** д.е.н., професор Стельмащук А.М.

УДК 628.1.003.12:332.122

В. І. ПАВЛОВ  
О. А. ГРИМАК  
В. А. ЯКОВІЮК

#### ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ПРОЦЕСІВ ВОДОКОРИСТУВАННЯ В РЕГІОНІ

В статті розглянуто питання водозабезпеченості, водокористування та водовідведення регіону. Наведено основні показники забору, використання і відведення води області. Виявлено та проаналізовано основні показники забруднення поверхневих вод, счидки забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистку січних вод. Наведено дані транскордонного забруднення поверхневих вод. Проведено оцінку якості водних ресурсів. Обґрунтовано заходи поліпшення стану водних об'єктів.

In the article considered water availability, water use and drainage area. The basic figures collection, use and allocation of water area. Identified and analyzed key indicators of pollution of surface waters. Discharges of pollutants into water and cleaning cutting fluid. The data on transboundary pollution of surface waters. An evaluation of the quality of water resources. Based measures improvement of water bodies.

**Ключові слова:** водні ресурси, водні об'єкти, водокористування, водовідведення, економіко-екологічна оцінка, якість води, басейнові угоди.

**Водні ресурси характеризуються специфічними особливостями, що відрізняють їх від інших природних ресурсів — землі, надр, лісів. Усім видам запасів води притаманна висока динамічність і взаємозв'язок, що пояснюється об'єктивними процесами кругообігу води в природі. Завдяки цим властивостям існує можливість**

© Павлов В.І. – д.е.н. професор Національного університету водного господарства та природокористування;

© Гримак О.А. – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування;

© Яковлюк В.А. – здобувач Національного університету водного господарства та природокористування

багаторазового і багатоцільового використання певних обсягів водних ресурсів, що розкриває шляхи раціонального використання води.

**Аналіз останніх досліджень** свідчить, що проблему водокористування Волинського регіону досліджували багато вітчизняних, та закордонних вчених: О.А. Дьяков, О.В. Кирилюк, М.А. Хвесик, А.В. Яцик та інші, однак ці питання сьогодні набувають ще більшої актуальності і потребують глибшого дослідження з урахуванням особливостей розвитку кожної галузі.

**Метою статті** є економіко-екологічна оцінка використання водних ресурсів Волинської області.

Відповідно до поставленої мети у статті вирішуються такі завдання: визначити стан управління водними ресурсами; провести аналіз водокористування та водовідведення; провести аналіз забруднення поверхневих вод; провести оцінку якості поверхневих вод; виявити фактори порушення стану якості водних ресурсів та обґрунтувати заходи його поліпшення.

**Волинська область багата на поверхневі води:** ріки, озера, ставки. Гідрографічна сітка області представлена річками двох великих басейнів: р. Прип'ять і р. Західний Буг. Ріки області переважно належать до басейну р. Прип'ять. Річка Прип'ять з притоками Турія, Стохід і Стир є найбільшою річкою області. Вздовж західної межі області протікає р. Західний Буг з притокою Лугою. Вони протікають по території області в основному з півдня на північ, мають повільну течію, через незначне зниження рельєфу в північному напрямку. Більшість річок Волині через невеликі глибини не суднохідні. Всього за даними облстатуправління на території Волинської області нараховувалося 137 річок довжиною 3637,6 км (довжина кожної з річок більше 10 км.).

Серед західних областей України Волинська область має найбільшу кількість озер (268 шт.). Найбільші і наймальовничіші озера області - Світязь, Пулемецьке, Турське, Люцимир, Перемут, Оріхове, Волянське, Біле, Любязь. Площа дзеркала води в озерах області становить 13 667 га. За походженням вони різноманітні. Переважна більшість - карстові озера, менша - заплавні. Їх режим тісно пов'язаний з річками, а під час весняної повені самостійне існування озер

припиняється. Заплавні озера заболочені, з низькими берегами і в'язким дном.

У Волинській області в експлуатації знаходиться 9 водосховищ. Площа дзеркала води у водосховищах становить 1959,5 га. Використовуються вони для зволоження осушених земель на меліоративних системах та риборозведення. Протягом року за допомогою водосховищ проводиться перерозподіл стоку річок області з метою збільшення їх водності та подальшого використання заакумульованих об'ємів води для зволоження осушених земель в засушливі періоди.

На території області нараховується 879 ставків загальною площею водного дзеркала 5161,3 га., основними джерелами живлення яких є талі, повеневі, дощові і підземні води. Запаси поверхневих вод області достатні для їх використання на різні потреби.

За даними Волинського обласного управління водних ресурсів у 2012 році обсяги забору води становили 93,34 млн.м<sup>3</sup>, що на 2,59 млн.м<sup>3</sup> менше, ніж у 2011 році. З підземних водоносних горизонтів забрано приблизно 51,42 млн.м<sup>3</sup> (на 1,8 млн.м<sup>3</sup> менше), з поверхневих водних об'єктів - 41,92 млн.м<sup>3</sup> (на 0,79 млн.м<sup>3</sup> менше).

Об'єкти водопостачання в області експлуатують шість спеціалізованих підприємств, які створені в містах: Луцьк, Ковель, Нововолинськ, Володимир-Волинський, Ківерці, Любомиль. В інших районних центрах області системи водопостачання експлуатуються районними виробничими управліннями житлово-комунального господарства.

В області нараховувалося 519 основних водокористувачів, якими за рік було використано 70,53 млн.м<sup>3</sup> свіжої води, що на 2,31 млн.м<sup>3</sup> (на 3,2 %) менше, ніж у попередньому році. В той же час, у поверхневі водойми скинуто 46,14 млн. м<sup>3</sup> зворотних вод, що на 4,41 % або на 1,95 млн.м<sup>3</sup> більше, ніж у попередньому році. Обсяги водокористування та водовідведення в області, в т.ч. по водних об'єктах подано в таблицях 1; 2.

На території Волинської області експлуатуються очисні споруди різних типів, з яких 30. повного біологічного очищення з подальшим скидом очищеної стічної води у водні об'єкти.

Таблиця 1  
Основні показники використання і відведення води у Волинській області

№ з/п	Показники	2008	2009	2010	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7
1	Забрано води з природних водних об'єктів - всього	96,40	98,80	94,40	95,93	93,34
2	у тому числі для використання					
3	Спожито свіжої води (включаючи морську) з неї на	77,80	76,30	72,20	72,84	70,53
4	виробничі потреби	23,90	21,50	20,30	22,49	18,93
5	побутово-питні потреби	26,20	24,30	24,10	23,55	23,31
6	зрошення					0,035
7	сільськогосподарські потреби	19,60	19,30	14,80	15,26	13,75
8	ставково-рибне господарство					
9	Втрати води при транспортуванні	7,40	7,10	7,10	7,05	7,64
10	Загальне водовідведення з нього	58,30	64,40	60,00		58,80
11	у поверхневі водні об'єкти	41,00	47,70	45,90	44,19	46,14
12	у тому числі					
13	забруднених зворотних вод	4,50	3,70	3,60	0,85	0,78
14	з них без очищення	1,20	0,70	0,70	0,64	0,59
15	нормативно очищених	24,10	21,80	20,70	22,79	24,18
16	нормативно чистих без очистки	10,09	19,31	18,56	17,53	21,18
17	Обсяг оборотної та послідовно використаної води	38,40	26,30	28,20	22,31	23,11
18	Частка оборотної та послідовно використаної води, %	61,60	54,00	58,10	49,80	55,00
19	Потужність очисних споруд	76,40	77,70	78,40	78,60	78,50

Потужність очисних споруд в області становить 78,50 млн.м<sup>3</sup>. Забезпечують нормативне очищення зворотньої води підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, які експлуатують каналізаційно-очисні споруди.

Щодо скиду забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти Волинської області, то тут намітилася тенденція до зменшення обсягів скиду. Скид забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у 2012 році становив 0,775 млн.м<sup>3</sup> і зменшився в порівнянні з 2011 роком на 0,071 млн.м<sup>3</sup>, або 8,4%.

Таблиця 2  
Забір, використання та відтворення води у Волинській області за 2012 рік, млн. м<sup>3</sup>

№ з/п	Назва водного об'єкту	Забрано води із поверхневих водних об'єктів - всього	Використано води	Водовідведення у поверхневі водні об'єкти	
				всього	з них забруднених зворотних вод
1	2	3	4	5	6
1	Басейну р. Прип'ять	37,66	26,07	37,09	0,78
2	Басейну р. Зах. Буг	4,26	3,93	9,05	-
3	Разом	41,92	30,0	46,14	0,78

Слід зазначити, що протягом 2012 року відділом інструментально-лабораторного контролю Держінспекції проводився постійний контроль якості вод транскордонної річки Західний Буг. Контроль проводився по спільних створах з Республікою Польща та Республікою Білорусь, розташованих в с. Литовеж Іваничівського району, м. Устилуг Володимир-Волинського району, ст. Ягодин Любомльського району, с. Грабове Шацького району. Рівнів високого чи екстремального забруднення вод не встановлено. Стан річки в 2012 році, в порівнянні з 2011 роком, залишився стабільним.

Основними забруднювачами водних об'єкти Волинської області є підприємства житлово-комунального господарства. Найбільші з яких комунальне підприємство «Луцькводоканал», Луцькське ВУЖКГ, Камінь-Каширське ВУЖКГ, Цуманське ВУЖКГ. Використання та відведення води підприємствами, які займаються певним видом економічної діяльності наведено в табл. 3.

Контроль якості поверхневих вод в 2012 році відділом інструментально-лабораторного контролю Держекоінспекції, Волинським обласним управлінням водного господарства, Волинським гідрометеоцентром проводився в 61 пункті та 88 створах основних річок та їх приток області. Було відібрано та проаналізовано 211 проб води, виконано 2516 визначень.

Таблиця 3

**Використання та відведення води підприємствами Волинської області за галузями економічної діяльності, млн. м<sup>3</sup>**

Галузь економіки	Використано води	З неї на:		Відведено зворотних воду поверхневі водні об'єкти		
		побутово-питні потреби	виробничі потреби	всього	у тому числі забруднених	з них без очищення
Житлово-комунальне господарство	23,25	21,88	1,37	22,09	0,78	0,59
Сільське господарство	43,10	0,12	14,74	21,05	-	-
Рибне господарство	21,95	-	13,50	20,23	-	-
Промисловість	3,22	0,54	2,63	3,0	-	-
в т.ч. енергетика	0,30	0,12	0,14	2,82	-	-
Транспорт	0,75	0,64	0,11	-	-	-
Інші	0,21	0,13	0,08	-	-	-
Всього	70,53	23,31	18,93	46,14	0,78	0,59

За результатами досліджень гідрохімічних показників якості води встановлено перевищення ГДК по БСК<sub>5</sub>, амонію сольовому, фосфатах, залізу загальному, нітритах та інших на річках Луга, Гана, Західний Буг, Ягодинка, Прип'ять, Стир, Гнила Липа, Пруднік, Серна, Турія, Стохід, Копаївка, Вижівка, Путилівка, Горинь, Черногузка.

На протязі 2012 року зафіксовано 5 випадків високого забруднення води р. Західний Буг (с. Литовеж) азотом нітритним: у верхньому створі: 10,3 ГДК в лютому та 24,7 ГДК в липні; а у створі нижче села: 10,9 ГДК в лютому, 22,4 ГДК в липні та 20,4 ГДК в серпні. В обох створах збільшились середньорічні концентрації азоту нітратного (вдвічі), нітратного, фосфору фосфатів, БСК<sub>5</sub>, ХСК, міді, фенолу та у створі нижче села – іонів марганцю. Випадок високого

забруднення води р. Луги азотом нітритним - 14,8 ГДК зафіксовано у створі вище міста Володимир-Волинський.

Слід зазначити, що із лабораторно досліджених 473 проб води відкритих водойм в місцях водокористування (водні рекреації), встановлена невідповідність за санітарно-хімічні показниками в 35 пробах, або 7,4% (в 2011 р. цей показник становив 4,9%). Перевищення нормативних показників встановлені по лактозо-позитивних паличках.

Держсанепідслужба Волинської області здійснює постійний моніторинг за станом водних рекреацій в місцях водокористування населення. Протягом 2012 р. із лабораторно досліджених 412 проб води відкритих водойм відібраних Держсанепідслужбою в місцях водокористування (водні рекреації), встановлена невідповідність за результатами мікробіологічних досліджень в 53 пробах відсоток невідповідності становить 13% (в 2011 р. цей показник становив 13,4%). відності становить 13 % (в 2011 р. цей показник становив 13,4%).

Поряд з цим, санепідслужбою області здійснюється санітарно-епідеміологічний нагляд та контроль за дотриманням вимог санітарного законодавства, зокрема виконання профілактичних заходів. Як результат - в 2012 році не допущено групових випадків, спалахів гострих кишкових інфекцій в дитячих організованих колективах, в т.ч. оздоровчих дитячих закладах, пов'язаних з об'єктами нагляду, водним фактором передачі, а також природно-вогнищевих.

Показники інфекційної захворюваності в переважній більшості нижчі середніх по державі. Рівні захворюваності кишковими інфекціями в області нижчі від аналогічних минулого року. Впродовж останніх десятиріч випадків захворювань, пов'язаних з водним фактором передачі збудників в області не реєструвалися.

У відповідності до вимог ДСацПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» дещо погіршилась якість питної води централізованих систем водопостачання, оскільки, питома вага проб водопровідної води за санітарно-хімічними показниками становить 7,4 у 2012 році проти 4,9 у 2011 році (за рахунок підвищеного вмісту заліза, нітратів у водоносних горизонтах, відсутності станцій водопідготовки на більшості водопроводів, зношеності водопровідних мереж).

Безпечність водопровідної води залишається впродовж останніх років на одному рівні, оскільки, питома вага невідповідних проб гігієнічним нормативам за бактеріологічними показниками залишається близько 1, що втричі нижче середньо-державного показника. У 2012 році питома вага невідповідних проб води децентралізованого водопостачання за санітарно-хімічними показниками становила 17,4, за бактеріологічними показниками 10,8.

Для поліпшення стану водних об'єктів в 2012 році в області виконувалися заходи у відповідності до державних та регіональних («Програми економічного і соціального розвитку області на 2012 рік», Регіональної екологічної програми «Екологія 2011 - 2015 та прогноз до 2020 року», Регіональної програми захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь у Волинській області в 2006 - 2010 роках та прогнозом до 2015 року) програм, що діють в області. На вирішення проблем, пов'язаних із забрудненням поверхневих та підземних вод у 2012 році освоєні кошти в сумі 16360,834 тис. грн.

Проведена реконструкція III-ї черги КОС підприємства «Луцькводоканал» (58,0 тис. грн. - власні кошти підприємства), модернізація технологічної системи станції по водопідготовці в м. Луцьк - відділення напірних фільтрів (8000,0 тис. грн. - кошти державного бюджету, 2800,0 тис. грн. - власні кошти підприємства «Луцькводоканал»), реконструкція каналізаційного напірного колектора від КНС №7 в м. Ковелі (83,7 тис. грн. - кошти міського фонду ОНПС), роботи по водовідведенню по вул. Фестивальній у м. Ковелі (17,0 тис. грн. - кошти міського фонду ОНПС), роботи по водовідведенню з території міського кладовища по вул. Варшавська у м. Ковелі (89,8 тис. грн. - кошти міського фонду ОНПС), будівництво напірного колектора від КНС №7 до очисних споруд у м. Ковелі (166,352 тис. грн. - кошти обласного фонду ОНПС), будівництво очисних споруд «Біотал» Поворського тубдиспансеру Ковельського району (43,593 тис. грн. - кошти обласного фонду ОНПС), будівництво напірного колектору побутової каналізації на території Шацького національного парку від санаторію «Лісова пісня» с. Мельники до очисних споруд смт. Шацьк (39,0 тис. грн. - кошти державного бюджету, 158,9 - кошти обласного бюджету),

будівництво каналізаційної мережі на вул. Незалежності з примиканням прилеглих вулиць у м. Ківерці (1000,0 тис. грн. - кошти державного бюджету), влаштування мереж каналізації на вул. 17-го Вересня, Васильєва та Сагайдачного в м. Ківерці (762,41 тис. грн. - кошти державного бюджету, 70,427 тис. грн. - кошти обласного бюджету), реконструкція каналізації водопониження масиву (м. Нововолинськ) район забудови шахти № 2 «Нововолинська». По проекту ліквідації шахти № 3 «Нововолинська» (2720,89 тис. грн. - кошти державного бюджету), капітальний ремонт зовнішніх каналізаційних мереж Голобського дитячого будинку-інтернату (201,34 тис. грн. - кошти обласного бюджету) та інші.

З метою покращення гідрологічного стану річок проводились заходи за рахунок коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища в сумі 107,312 тис. грн. Так у 2012 році проводились заходи щодо захисту від шкідливої дії води та ліквідації підтоплення територій області на загальну суму 9319,7456 тис. грн. З них: 8354,34 тис. грн. - кошти державного бюджету, 783,9716 тис. грн. - кошти обласного фонду ОНПС, 181,434 тис. грн. - кошти місцевих фондів ОНПС.

За кошти державного бюджету в сумі 4051,75 тис. грн. завершені роботи по берегоукріпленню річки Стир з метою захисту пам'ятки національного значення Георгіївської церкви в селі Кутрів Горохівського району, відновленню русла річки Прип'ять в межах смт. Ратне Ратнівського району Волинської області, відновленню водного режиму річки Прип'ять від смт. Ратне до села Комарово Ратнівського району Волинської області, відновленню пропускної здатності річки Вижівка (МК-2 Прип'ятської о.с.) на ділянці від ПК 0 по ПК 71+60 в Ратнівському районі Волинської області, відновленню пропускної здатності річки Осина (МК Троянівської о.с.) в межах села Бережниця Маневецького району) та інші.

Виготовлено проектну документацію по протипаводкових заходах щодо захисту від шкідливої дії вод та ліквідації підтоплення територій сільських рад Волинської області (160,729 тис. грн. - кошти обласного фонду ОНПС), виготовлено проект водоохоронної зони та прибережної смуги р. Сарна на території Рокинівської сільської ради Луцького району (97,386 тис. грн. - кошти місцевих фондів ОНПС).



Таким чином слід зазначити, що якість водних ресурсів Волинської області знаходиться в задовільному стані. Проводиться постійний моніторинг забору, користування, відведення та очистки водних ресурсів. За аналізований період проводилась маса заходів на покращення стану водокористування та якості води. Вищезазначені заходи були проведені за кошти держави та власні грошові засоби. Проте проведена робота не є фактором припинення розвитку водогосподарської галузі Волинської області. Дані водні ресурси потребують безперервного контролю та механізованого розвитку очистки.

#### Бібліографія

1. Беличенко Ю. П., Дращнер В. М., Чередниченко В. М. **Захист водних ресурсів**. – К. : Будівельник, 1990. – 96 с.;
2. Запольський А. К. **Водопостачання, водовідведення та якість води**// Підручник. - К. : Вища шк., 2005.– 671 с.
3. **Про соціально-економічне становище областей**. – Луцьк, Головне управління статистики у Волинській області, 2012; [Електронний ресурс] : режим доступу: <http://lutsk.ukrstat.gov.ua/>;
4. **Регіональна екологічна програма «Екологія 2011-2015 та прогноз до 2020 року»**. – Луцьк, Волинська обласна рада, 2010; [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://volynrada.gov.ua/session/2/42>;
5. **Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Волинській області за 2012 рік**. – Луцьк, Управління екології та природного середовища, 2013; [Електронний ресурс]: режим доступу: [http://voladm.gov.ua/index.php?option=com\\_k2&view=item&id=7629](http://voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=7629);

**Рецензент:** д.е.н., професор Хвесик М.А.

УДК 504.054:504.3(477.82)

І. І. ПАВЛОВА  
К. М. ФЕДИНА

#### МОНІТОРИНГ ВИМІРЮВАННЯ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН В АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ В РЕГІОНІ

Проведено аналіз викидів основних забруднюючих речовин в атмосферу, наведено динаміку викидів забруднюючих речовин, рівень забруднення та вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі в регіоні.

The analysis of the emissions of the main pollutants in the atmosphere, given the dynamics of pollutant emissions, pollution and the content of pollutants in the air.

**Ключові слова:** моніторинг довкілля, значення ІЗА, ГДК, регіональна екологічна програма.

**Економіка національного господарства** характеризується збільшенням антропогенного і техногенного навантаження на довкілля. Однією із глобальних проблем сучасного розвитку суспільства є забруднення атмосфери шкідливими газами промислового виробництва і використання автотранспорту, що негативно впливає на стан навколишнього природного середовища, спричиняє парниковий ефект та кислотні дощі.

**Атмосферне повітря** – це один з основних життєво важливих елементів навколишнього природного середовища. У природному стані складається з суміші газів: це переважно азот (понад 78 %) та кисень (близько 20 %), а також аргон, вуглекислий газ, водень, гелій, неон, озон, пил, водяна пара, та деякі інші речовини.

**Дослідженням** проблеми забруднення навколишнього середовища, включаючи забруднення атмосферного повітря відображена у працях багатьох вчених України та країн СНД: Балацького О.Ф., Бурдіяна Б.Г., Веклич О.О., Вовк Т.П., Глухова В.В., Грабинського І.М., Данилишина Б.М.,

© Павлова І. І. - аспірант Національного університету водного господарства та природокористування;

© Федина К. М. - аспірант Національного університету водного господарства та природокористування

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО  
ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНО-  
ЕКОНОМІЧНОГО ТА ПРИРОДНО-  
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ:  
ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ТА ІНВЕСТИЦІЇ**

***Збірник наукових праць***

*Випуск XIX*

*№ 2*

Укладач **Павлов В.І.**

Комп'ютерний набір, верстка і дизайн **Тарасюк В.Д.**

Підписано до друку 31.05.2013 р. Формат 60×84 1/16.

Папір друкарський № 1. Гарнітура Bookman.

Друк різнографічний.

Ум.-друк. арк. 16,6. Обл.-вид. арк. 17,4.

Тираж 100 прим. Зам. № 3505.

*Видавець і виготовлювач*

*Редакційно-видавничий відділ*

*Національного університету*

*водного господарства та природокористування*

*33028, Рівне, вул. Соборна, 11.*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до*

*державного реєстру видавців, виготівників і*

*розповсюджувачів видавничої продукції*

*РВ № 31 від 26.04.2005 р.*